

ZARAUTZ

Aspaldian, «Zarauzko Gaztetxoak» deritxon taldea ia domekero dabil erriz erri.

Asko ez dala, Bilbaon be egon zan. Askok ez eutseen entzun. Euren erruz. Damututekoa da.

Talde au, neska-mutil batzuk eratzen dabe; eureriko batzuk, umeak oraindiño. «Oleskariak» abestaldeagaz ibiltzen dira ara ta ona. Danak, Manolo Urbietta musikariaren menpean.

Neska-mutiko oneek, txapeldunak dira. Urtero izaten da Zarautzen, Zarauzko ta inguruko umeen norgeiagoka bat. Ume asko pasetan dira ortik, batzuk kantuan ta deklamaziñoan, ta bai kontu-kontari. Amar bat urte ba daroa txapelketa onek. Ta emen txapeldun urtetan daben umeak, orreek dira gero erriz erri doazanak.

Jaialdi bakotxean zoragarria izaten da ume oneen jardunaldia. Txalo zarata gortu-bearrekoa, barrero eskatzeak, zorion negarra. Neuk ikusia. Bilbaoko jardunaldia amaituta gero, an etorri jatan andra urtetsu bat, antzokian agertu zan txikienari (Manuel M. Urbietta, 5 urtekoa) karamelo paketa bat emon gura eutsola-ta.

Manuel M. Urbietta

Erdi negarrez etorren. Ez da bakarra, ez da lenengoa. Ori ta geiago lortzen dabe oneek.

Zer geiago ba? Bilbaoko jardunaldi orren ostean mutil batek esan eustana be, ez jat beingoan aztuko. Berbetan gengoza-la diñost: Sartukeran, jentea erderaz berba egiten sartu zan; baiña urten beintzat, euskeraz diarduela urten dabe. Periodista batentzat dato jakingarria litzake; baiña euskaltzale batentzat dato pozgarria da, biotza ikututekoa.

Umearen abotsak, nagusiarenak ez daukon zeredozer dauko: konpromisu bakoa da, ez dago saldua, garbia da. Ta egia esaten dakianean, gogorra ta itxaropengarria. «Zarauzko Gaztetxoak, ainzuzen, eskubide bat eskatzen dabe, ta betebear bat gogoarazo. Eskubide bat: Geurea dan Euskalerrri baten, euskeraz egiteko deretxoa daukogula. Ta betebear bat: Euskeraz egin bear dogula, ori dala geure obligaziñoa. Obligaziño bako eskubiderik ez dago.

Euskalerrri osoan on egitera deituak dagoz, dudarik barik, ume oneek. Erriz erri ibilliaz batezbe. Baiña baita diskoen bidez be. Oraintxe dabiltz Bartzelonan disko bat argitaratzeko asmotan. Laster dauka-gu, ba, disko barri bat.

«Zarauzko Gaztetxoak» talde onen joera ta jokaerea, iturri garbitik dator. Urtero Zarautzen egiten diran txapelketa oneen asierea bera, euskerea salbatu guraz egin zan-alegin bat izan zan. Ta esan leiteke, frutua ikusten dala: Zarauzko Ikastolea.

Ikastola onek, ba daroaz urte batzuk. Aurton, 310 ume dabiltz bertan ikasten. Irakasten, 11 andereño daukez; edo obeto esateko, 5 andereño ta 6 laguntzaille. Aize errez aurrera doa, ta datorren ikastaroa egiteko eskabide asko daukez. Seiñale ona. Baiña betikoa: lekuri ez.

Orain, leku bitan bananduta dagoz umeak. Txikienak, frailleetan (frantziskanoetan) dagoz, «Antoniana txikia» esaten jakon lekuan. Leku au, ona da; len emen, erderazko eskolea emoten zan.

«Antoniana txikian» egonda gero, umeak azten diranean, beste etxe batera doaz, emen lekuri ez dagoalako. Zarrenak Zarauzko auzo baten ikasten dabe, olerkari ta idazle trebe zan Salvatore Mitxelenaren arrebeak orretarako prestaturiko etxean.

Bederatzi urterarte dagoz an ikasi ta ikasi. Ta gero? Nora? Ez ete da beranduegi beste eskoletan sartzeko? Ba dago orretan eztabaida gai interesgarri bat, nire ustez.

Oraindiñokarren, Zarauzko ikastolan ez dago bederatzi urtekorik. Baiña arazo au zelan erabagi pentsaturik dauke. Orretarako dago egon be Donostian, batxillerratu irakasten dan Lizeo bat. Lizeo onen izena, «Loistarain, S. A.». Bederatzi urte ezkerro, euskeraz ikasten jarraitu gura dabenak, ona datozala. Lizeo onetan euskeraz irakasten dira ikasgaiak; erderaz be bai, ondo preparatuta gero, esamiñetara joan daitezcan, esamiñak erderaz dirata. Zarauzkoak, ori egiteko esperantzan dagoz. Soluziño bat da.

Joan Mari Torrealday

Gure Bizkaiak, ba dau erri politik. Onetariko bat, Larrabetzu da aurki. Bizkargi menditik egoalderantz agertzen jaku, piñudiz eta belardiz inguratuta. Lenengo Goikolejea, ametsezko baserriak apaingarri jakozala. Beerago Larrabetzu uria, Derio, Zamudio ta Lezamako ibarraren oiñarte derrigorrezko.

San Jose egunean batu ziran-ainbat lagun barrua emon gura geunke gaur. Ba zan, izan be, zergaitirik naiko. Alako ez-takit zelako aize garbi bat sumatu genduan. Santa Marinakoen alde jaialdi bat gertuta egoan. Eta alan, «Zine Urie»n eta eguerdiko amabietan, tokiak artuala lagun batu zan, kantua entzun eta gaiñerakoak ikustera. Erriko umeak be, parte artu eben jaialdi onetan; eurak izan ziran, atan be, jaialdiaren lenengo protagonistak.

Beste erri batzuetan lez, ikastaldi luze baten ibilli jakuz Larrabetzuko umeak, euskera ikasten. Bertako abadeak izan dabe bearrik naiko irakasketa onetan. Don Jesus Naberanek, ba daki onetzaz apur bat. Alan ba, epaillaren 16'an esamiñatu ziran eun bat ume. Idazketa ta irakurketa bat egin eben, Alfonso Irigoyen eta au idazten dauanaren kargu; ta gaiñera, beste idazkizun labur bat be egin bear izan eben, euren burutik atarata. Polito gertuta egozan ezkerro, polito baiño politago egin eben dana. Euskaldun umez gaiñera, ta esatekoa da au, ainbat ume erdaldunek be euskerazko esamiñak egin ebezan.

Larrabetzun, ba dago imigraziño prolema bat; eta prolema onegaz konturaturik, ba dakie zelan jokatu ango arduradunak. Geuretu daiguzan kanpotik datozanak, eurak irunsi ez gaiezan. Olan ba, Aitagurea idatzi eta Aitagurea buruz esan eben ainbat erdaldun neska-mutillek. Barregarria iruditzen jatan, errira etorri barria zan mutil bat, bere azentu andaluzagaz Aitagurea irakurten; baiña datorren urterako obeto irakurriko dabe, ziur. Neuk be barregarri emongo neban, eskolara asi nintzanean, Padrenuestro irakurten, noski.

Esaten asi garan lez, «Zine Urie»n eta gaiñerakoen aurretik, sariak banandu jakazan esamiñatu ziran ume guztiei. Erriak, bero txalotu ebazan. Sondikako «Olague» abeslari taldeak jatorki kantatu euskun ainbat kantu entzungarri, Santa Marinakoen alde gerturik egoan jaialdiari asiera emonaz. Antzerki talde bat be agertu jakun, «Ori Bai» taldea, promesa bat. Txistuaren soiñuak be lilluratu ginduzan, Zamarilloatar Jon gaztearen ezpanetatik etorrela. Kantu modernuak be entzun ginduzan, biztugatriak, Ondarruko Josu ta Joseba anak abeslari zirala. Azkenez, Galdakanoko «Andra Mari» taldeko diran Martzelo ta Erromaldak, soiñua ta panderoa jo eben, aide guztia alaituz. Danok pozik urten genduan «Zine Urie»tik.

Larrabetzuko erri txikian, eta une baten, Euskalerrriko prolema guztiak ager-